

(Закінчення. Початок у «Галичині» за 22 березня, 12 квітня)

Отримавши порубіжні землі Київщини, князь Роман перетворився на удільного князя із зобов'язанням охороняти Київську землю від нападів половецької орди, що було загальною зовнішньополітичною проблемою всіх великих київських князів. Князь Рюрик київський, знаючи ратні доблесті князя Романа, вирішив з його допомогою приборкати небезпечних південних сусідів. За свідченнями західноєвропейських хроністів, князь Роман здійснив кілька великих походів проти половців і зупинив їхнє нашествя. Сучасник подій візантійський історик Нікіта Хоніат докладно розповів про військові кампанії князя Романа проти половців у 1197—1198 рр. Згідно з його свідченнями, половці вдерлися у Візантійську імперію, спустошили землі, що прилягали до Константинополя, і підступили до самої столиці. Та князь Роман Мстиславович раптово напав на них, пройшовся їхніми тилами, завдавши нищівного удару, і тим врятував Візантію.

У 1202 р. великий князь Роман Мстиславович, уже могутній володар Русі-України, повторює похід на половців, що відображено в давньоукраїнських джерелах. Вони повідомляють, що половецька орда несподівано напала на Русь-Україну і з великою здобиччю поверталась додому. Князь Роман з великим військом наздогнав половців за річкою Россою, відбив усіх полонених і награбоване, а потім увійшов на половецьку землю і розгромив орду. У 1203 р. великий князь Роман Мстиславович знову організував великий похід проти половців і завдав їм відчутного удару. Давньоукраїнські літописці порівнювали його з переможцем половців — великим предком, Київським князем Володимиром Мономахом.

Втручання у війну між Візантійською імперією і Половецькою державою на боці Візантії дає право говорити, що у князя Романа були дружні взаємини з візантійськими імператорами, можливо, існувала традиційна союзницька угода, була підсилена його шлюбом у 1200 р. з візантійською принцесою Анною. Такий погляд підтверджують і джерела. Новгородський літопис від 1200 р. пише, що «новгородець Добриня зустрів у Константинополі посольство від князя Романа на чолі з Твердятою Остромиричем». На нашу думку, це посольство укладало союз між Візантійською імперією і Руссю-Україною, в основі якого був і шлюб князя Романа Мстиславовича з візантійською принцесою Анною. Принаймні її приїзд до Русі-України 1200 р. і народження 1201-го князя Данила Романовича підтверджують це.

Характерно, що реальність особи візантійської принцеси Анни вдалося встановити на основі того, що над її могилою в місті Володимирі-Волинському, як сказано в літописі від 1289

р., «внук Романа, князь Мстислав Данилович спорудив каплицю-ротонду в честь своєї бабки Анни, великої княгині Романової», як її називають українські літописи. Тобто велику княгиню Анну було поховано не як звичайну українську княгиню у православному соборі, а як візантійську принцесу-царівну з усіма належними почестями для двору візантійських імператорів. Анна, до речі, не була бездіяльною «великою княгинєю» у час відсутності

що він до отримання відповіді стоятиме на цьому місці і розорювати Польщу більше не буде. А Лешкові послі договором і клятвою завірили Романа, що з їх сторони ніяких дій воєнних не буде, що перемир'я буде десять днів. На це Роман понадеявся та повелів усі послані по землях Польщі загоми для розорення повернути в полки. І, вичікуючи відповіді до вказаного дня, вважав себе в безпеці і не думав про те, що поляки можуть

йому дозволу на прохід через польські землі свого війська в Саксонію на допомогу Філіпу Швабському. Князь Лешко краківський як учасник другої коаліції на чолі з Папою Римським Іннокентієм III і принцом Отоном тим часом зволивав з проською володаря Русі-України. Отож Роман військовою виправою, розоренням польських земель хотів змусити Лешка відкрити «коридор» у Саксонію.

Такі наші міркування підтверджу-

візантійський імператор Олексій III Ангел пощадив його сина царевича Олексія, який у березні 1202 р. втік до Німеччини, правитель якої Філіп Швабський був одружений з його сестрою Іриною. У 1203 р. за допомогою хрестоносців колишній візантійський імператор Ісаак II Ангел зі своїм сином Олексієм IV знову зайняли візантійський престол, що підступно відібрав у них молодший брат Олексій III. Але вже в 1204 р. хрестоносці, незадоволені тим, що їм не виплатили обіцяних грошей, захопили Константинополь, пограбували його і допомогли Олексію V скинути візантійських імператорів-співправителів Ісаака II Ангела і його сина Олексія IV. Наприкінці січня 1204 р. Ісаак II Ангел помер, і тоді його син Олексій IV Ангел, ще раз повторимо, рідний брат дружини Романа принцеси Анни, втік до Русі-України. Він і далі перебував у союзі із королем Романом та претендентом на західноєвропейській імператорський трон Філіпом Швабським, і вони збиралися відновити його на візантійському престолі.

Ставши повновладним володарем Русі-України, великий князь Роман Мстиславович зумів приборкуванню великих феодалів припинити чвари в державі та встановити спокій, ввівши нове законодавство у вигляді «Доброго порядку для Русі». Цей проект Романа Мстиславовича не допускав дроблення держави і встановив засади західноєвропейської системи в передачі влади в Русі-Україні — від батька до сина, що відвертало будь-яку загрозу єдності держави. Однак великий князь і король Русі-України Роман на останній крок у своїх реформаторських устремліннях, тобто на релігійне зближення з католицьким Заходом, не пішов, хоча Папа Римський Іннокентій III, вловивши суть реформаційних процесів в Українській державі, відразу ж відгукнувся і надав великому князю Роману «захист меча апостола Петра і королівську корону».

Будучи пов'язаним політичною і династичною угодою з Константинополем, Роман не наважився впровадити релігійну унію. Очевидно, для цього ще не визріли політичні та релігійні умови. Отже, у статусі західноєвропейського королівства Русь-Україна зі столичним Галичем і королем Романом І діяла лише рік — з 1204-го, часу коронації Романа, до його військового походу в Німеччину у 1205 р. Цей похід, що так трагічно закінчився для західноєвропейських прагнень Русі-України, був логічним продовженням політичних, торговельно-економічних устремлень галицького правителя. Великий князь і король Русі-України Роман Мстиславович своєю реформаторською діяльністю зміг здійснити майже неймовірно — створив Українську державу від Карпат до Дніпра.

Віктор ІДЗЬО.

Доктор історичних наук.

ГАЛИЦЬКИЙ РЕФОРМАТОР

ЯК ВЕЛИКИЙ КНЯЗЬ І КОРОЛЬ РОМАН МСТИСЛАВОВИЧ НА ПОЧАТКУ XIII СТ. СТОРИВ ДАВНЬОУКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ ВІД КАРПАТ ДО ДНІПРА

великого князя і короля Романа, а з малолітніми синами Данилом і Васильком самостійно управляла Руссю-Україною, як зауважує Київський літопис, «княжила сама». Тільки так можна зрозуміти те, що велику княгиню Анну по смерті великого князя Романа підтримувала вся торгово-ремісничача знать, усі міста і дрібні феодалі. Лише імператорсько-королівське походження пояснює її претензії «княжити самою», управляти Українською державою XIII ст. від імені свого малолітнього сина Данила, майбутнього короля Русі-України.

Епоха короля Романа завершилася передчасно, на перешкоді став дещо нелогічний випадок під час військової виправи на польські землі. Ось що коротко сповіщав про це Лаврентіївський літопис: «Іде Роман галицький на ляхів, і взяв лядські міста і сталося з ним». Густинський літопис дещо уточнює причину походу Романа у Польщу: «В це ж літо Роман Мстиславович розгнівався вельми і зібравши велику кількість воїв пішов на державу Польську, хоча ляхів і віру їх погубити і пішов до Любліна і взяв в облогу його... І там, під Завихвостом, градом ранений і вбитий був цей великий і хоробрий славний наш князь Роман Мстиславович».

Історик XVIII ст. В. Татищев, спираючись на цілком достовірні джерела, пише: «В кінці літа цього Роман, бачачи, що від поляків ніякого йому задоволення не вчинено, зібрав військо і пішов у Польщу до Любліна і взяв два міста і частину війська відпустив до Сандомира для розорення польської землі і багато сіл попалив. Та почувши, що поляки ідуть проти нього, сам з усіма полками пішов до Сандомира. Перейшовши через Віслу, став на березі і почав посилати усюди роз'їзди, щоб довідатися, де військо польське, та не зміг ніяких певних вістей отримати. В цей же час приїхали до нього послі польські просити миру, і він, маючи з ними розмови, зрозумів, що вони не уповноважені вести з ним переговори про мир, послав з ними своїх послів до Лешка узнати про реальний намір польського князя, сказавши,

ПЕРЕМОГА КНЯЗЯ РОМАНА НАД ПОЛОВЦЯМИ

порушити договір і раптово напасти на нього. На сьомий день після від'їзду послів, 13 жовтня, він поїхав з невеликою кількістю людей на полювання і був зовсім недалеко від поляків. У цей же час дозор із декількох поляків стояв у лісі і, побачивши Романа, швидко виїхав зі своїх полків і напав на Романа. Роман, бачачи таке нещастя, мужньо оборонявся і декількох поляків убив. У цей же час у полках побачили і на допомогу йому поспішили. В цей же час король Роман проколотий був тяжко списом і заледве його відбили у поляків і привезли в обоз ледве живого. Поляків усіх, кого полонили, порубали без милосердя, а король Роман того ж дня і помер. Тисяцький Романів, взявши його тіло, повернувся з усім військом в Галич. Князь Лешко же з польським військом хоча не далі як у півдня до руських військ був, наступати побоявся і повернувся».

Як відомо з джерел, спочатку великий князь і король Роман був похований в Успенському соборі у Галичі, та коли його дружина велика княгиня Анна в 1214 р. отримала в управлінні місто Володимир, то перепоховала свого чоловіка Романа в кафедральному соборі цього міста, де він покоїться до нинішнього дня... Факти свідчать, що Роман Мстиславович не бажав воювати з Польщею. Він напав на неї, щоб примусити краківського князя Лешка прискорити надання

юсть і свідчення літописів: «Роман розгнівався на поляків». Як тільки польські послі дали зрозуміти йому, що такий дозвіл буде, король Роман одразу ж припинив розорення польських земель. Зі свідчень польського хроніста Богухвала стає зрозуміло, що краківський князь Лешко під час тривалих переговорів з Романом відмовляв його від втручання у велику війну в Центральній Європі. Проте давньоукраїнський правитель вперто гнув свою лінію. Звісно, його участь в європейській війні була б дуже цікавою, якби не випадковість чи безпечність Романа, які стали причиною його смерті.

На нашу думку, великий князь і король Русі-України Роман Мстиславович вступив у війну на боці сина імператора Фрідріха I Барбаросси Філіпа Швабського через інтереси свого візантійського родича, якого він хотів бачити візантійським імператором. Коронація на імператора священної Римської імперії Філіпа Швабського вирисувала і долю візантійського престолу, а йому, за задумами Романа, Філіпа Швабського і Олексія IV, повинен був посісти саме останній. Перемога коаліції Філіпа Швабського і візантійського імператора Ісаака II Ангела та його сина Олексія IV могла докорінно змінити політичну ситуацію в Європі...

Осліпивши свого брата Ісаака II і посадивши його у в'язницю, новий

Івано-Франківщина: погода на тиждень

Четвер, 31 травня	П'ятниця, 1 червня	Субота, 2 червня	Неділя, 3 червня	Понеділок, 4 червня	Вівторок, 5 червня	Середа, 6 червня
ДЕНЬ +27 НІЧ +11	ДЕНЬ +28 НІЧ +11	ДЕНЬ +27 НІЧ +11	ДЕНЬ +22 НІЧ +12	ДЕНЬ +22 НІЧ +9	ДЕНЬ +23 НІЧ +10	ДЕНЬ +20 НІЧ +14

ЗА ІНФОРМАЦІЮ САРТА WWW.SINOPTIK.UA

Галичина

Громадсько-політична газета Івано-Франківської області
Тижневий наклад: 16 291 прим.
Періодичність: два номери на тиждень — у вівторок і четвер
Засновники: Івано-Франківська обласна рада та трудовий колектив редакції газети «Галичина»
Видавець: редакція газети «Галичина»
Регістраційне свідоцтво Ю № 455 від 15 лютого 2001 р.
Газета виходить із травня 1990 року
Передплатні індекси: 61109, 99238 і 99237 (повний комплект) і 23590, 99240 і 99241 (четверговий випуск).

Адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. Січових стрільців, 25.
Телефони:
приймальня — (0342) 53-40-90
бухгалтерія: (0342) 55-23-39
рекламна служба: тел./факс (0342) 55-24-37, ел. пошта: galreken@gmail.com
реалізація й передплата: (0342) 53-22-20
інтернет-сторінка: www.galychyna.if.ua
Е-пошта: galychynanews@gmail.com

Головний редактор — Василь МОРОЗ
Заступник головного редактора — Микола ПЕТРИЧУК
Заступник головного редактора — Ігор ЛАЗОРИШИН
Відповідальний секретар — Зоряна ВЕЛЯНИК
Головний бухгалтер — Марія ПЕРЕГІНЕЦЬ
Заступник головного бухгалтера — Надія ФЕДОРЦІВ
Комерційний директор — Світлана ЧИСЛОВА
Керівник комп'ютерного центру — Олег СТЕФАНІШИН
Заступник керівника комп'ютерного центру — Василь САМСОНОВ
Оператор комп'ютерної верстки — Анжела БОЙЧУК

Редактори відділів:
економіки — Олег БАСОК
кримінальної інформації і моралі — Ігор НИКОРОВИЧ
наукової та релігійної інформації — Роман ІВАСІВ
інформаційно-рекламного — Оксана ФЕДОЛІЯК
освіти — Ольга МОНЧУК
політичної інформації — Оксана ПРОЦЬОК
інформації та ВЕБ-сайта: Юрій КРИВЕНЬ

Літредaktor:
Галина ПЕТРИЧУК
Коректори:
Алла ІСКРА
Марія ОСАДЧУК
Менеджер ІРВ:
Олена МОРОЗ

Розрахунковий рахунок: 26007000007672
філія ВАТ «Укресімбанк» в м. Івано-Франківську
МФО 322313, код ЗКПО 13644704,
одержувач: редакція газети «Галичина»

Друк: ТзОВ «Місто-НВ» (м. Івано-Франківськ), тел. (0342) 72-10-37
Номер замовлення: 47

Ціна в роздрібній мережі вільна
За доставку газети відповідає УДППЗ «Укрпошта».
Довідки: тел. 53-14-40.

Відповідальність за достовірність фактів, власних назв, цитат та інших відомостей несуть передіс авторі публікацій. За зміст реклами й оголошень відповідає рекламодавець. Думки авторів публікацій не завжди збігаються з позицією редакції. Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти. Листування з читачами — лише на сторінках газети. При використанні наших публікацій посилаючись на газету «Галичина» обов'язково — на безоплатній основі. Редакція залишає за собою право відмовити в розміщенні рекламної статті, якщо її зміст суперечить законодавству України, нормам моралі або може завдати шкоди виданню.